

Strategia dezvoltării economico-sociale

N. N. Constantinescu

Făurirea conștientă și planificată a viitorului nu numai pe termen scurt dar și pe termen lung constituie una din caracteristicile cele mai de seamă ale acțiunii poporului în calitate de creator al propriei istorii în condițiile socialismului. Istoria noastră din ultimele decenii ca și programul de dezvoltare a țării pînă la sfîrșitul secolului demonstrează din plin acest lucru.

Construirea și consolidarea societății socialiste în România au creat, în mod obiectiv, condițiile pentru intrarea țării într-o nouă etapă istorică, aceea a făuririi societății sociale mature, multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism. Aceasta a pus la ordinea zilei, elaborarea de către P.C.R. a unei strategii corespunzătoare noilor condiții, care să definească cu claritate și preciziune obiectivele etapei, sarcinile fundamentale pentru atingerea lor, rolul clasei muncitoare în acest proces istoric, mijloacele de acțiune practică în vederea conducerii proceselor economice, sociale și politice. Strategia a fost elaborată sistemic și expusă cu preciziune științifică de către Comitetul Central cu contribuția esențială a secretarului general, în Programul Partidului Comunist Român, dezbatut și aprobat de către Congresul al XI-lea. „Elaborarea Programului în această etapă a dezvoltării sociale a țării — arăta secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu — este determinată de necesitatea aşezării, la baza întregii activități a partidului, a unei concepții teoretice și politice unitare, care să lumineze activitatea practică a partidului, a întregului popor în toate sectoarele economico-sociale”¹.

Programul oferă perspectiva clară a dezvoltării societății românești pe următorul sfert de veac. El constituie un model complex al dezvoltării economico-sociale a României, care îmbină armonios necesitățile prezente cu cele de perspectivă ale națiunii, în interesul progresului permanent, punind în centrul preocupărilor omul cu nevoile și problemele lui, într-o viziune multidimensională dinamică.

Pornind de la rolul decisiv al forțelor de producție în dezvoltarea societății, Programul P.C.R. le aşază în centrul atenției.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Edit. politică, 1974, p. 99.

I. Strategia dezvoltării structurale, a ritmului și a efortului

Sarcina fundamentală a strategiei economice constă în transformarea României într-o țară dezvoltată din punctul de vedere al forțelor de producție, cu o economie de tip intensiv, capabilă prin producția sa materială să asigure satisfacerea largă a necesităților de consum ale întregului popor și dezvoltarea multilaterală a societății.

Până în 1990, urmează ca, în linii generale, să aibă loc egalizarea nivelului de dezvoltare a țării noastre cu cel al țărilor sociale avansate economic, apropierea de nivelul țărilor industriale dezvoltate ale lumii.

Politica industrială, politica agrară și politica investițiilor sunt puse în serviciul realizării acestui obiectiv.

Într-o epocă în care dezvoltarea cu caracter industrial a tuturor ramurilor constituie o lege a progresului economic, continuarea fermă a politicii de industrializare socialistă ca element fundamental, de antrenare a ansamblului dezvoltării economico-sociale, reprezentă, obiectiv, factorul primordial al dezvoltării forțelor de producție. În acest context, industria urmează să-și întăreasă necontenit poziția conducătoare în economie: în crearea venitului național, în realizarea reproducției largite, în satisfacerea nevoilor de consum ale populației, în dezvoltarea schimbărilor economice externe. Strategia dezvoltării industriale este dublată de o strategie a largirii și utilizării bazei interne de materii prime și a surselor de energie și combustibil, urmărindu-se asigurarea unei valorificări optime a lor în condițiile unei armonizări complexe a intereselor immediate și de perspectivă ale poporului nostru. Expresie a preocupărilor pentru valorificarea superioară a resurselor naturale, a forței de muncă și a capacităților tehnice de care dispunem, politica industrială se orientează spre o dezvoltare intensă a ramurilor înaintate, purtătoare de progres tehnic, cum sunt construcția de mașini, industria chimică, electronica etc. punând totodată, accentul în interiorul fiecărei ramuri, pe subramurile și produsele de înaltă tehnicitate, care valorifică superior resursele de materii prime și munca socială. Schimbările structurale progresiste pe termen industrial sunt, totodată, menite să servească intensificării participării României la circuitul economic mondial și, ceea ce prezintă o importanță deosebită, sporirii substanțiale a eficienței acestei participări.

Cum este și firesc, un loc important se rezervă agriculturii, această ramură de bază a economiei noastre naționale, și asigurării unui raport corect între industrie și agricultură. Ceea ce caracterizează procesul de dezvoltare agricolă, în această perioadă, este acțiunea de transformare susținută a muncii agricole într-o varietate a muncii industriale prin: generalizarea mecanizării muncii, extinderea chimizării, introducerea cuceririlor agrotehnicii moderne, infăptuirea programului de îmbunătățiri funciare, intensificând astfel producția agricolă. Intensificarea agriculturii pune odată mai mult în lumină creșterea rolului conducător al industriei în economia națională deoarece, acum, într-o măsură sporită, producția agricolă este pregătită de industria constructoare de mașini și industria chimică. Totodată, este de reținut că producția agricolă urmează să fi sporită de cîteva ori, în timp ce ponderea populației ocupate în agricultură trebuie să se reducă la 12–15% din totalul celei active. Ca și sporirea

susținută a producției industriale pe locitor, făurirea unei agriculturi intensive, de înaltă productivitate, reprezintă un factor determinant pentru întreaga dezvoltare economico-socială, pentru creșterea în ritm înalt a venitului național și, pe această bază, pentru ridicarea nivelului de trai al populației.

Dezvoltarea armonioasă a tuturor ramurilor producției materiale va avea loc în condițiile în care sfera serviciilor cunoaște un progres continuu. De altfel, generalizând experiența istorică, se poate spune că măsura dezvoltării serviciilor este direct proporțională cu nivelul forțelor de producție și gradul de diversificare a producției. Nu-i mai puțin adevărat însă că, dacă privim în structura serviciilor, trebuie ținut seama și de faptul că varietatea serviciilor personale se află în raport invers proporțional cu gradul de politehnizare a populației, în condițiile în care politehnizarea devine o necesitate obiectivă.

Un loc deosebit de important în politica structurală îl ocupă perfecționarea sistematică a repartizării teritoriale raționale a forțelor de producție pentru ca, printr-o imbinare corectă a criteriilor de eficiență economică cu cele de eficiență socială, să se asigure o asemenea distribuire în spațiu a creșterii economice încît de efectele pozitive ale acesteia să beneficieze echitabil populația din toate colțurile și zonele țării, complexul economic național românesc, ridicindu-se pe noi trepte istorice.

În mod deosebit, în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane, timpul devine o putere economică tot mai mare în corelație cu știința și procesele materiale și o măsură fundamentală a progresului economic. În această lumină, ritmul creșterii economice capătă o însemnatate esențială, momentul realizării scopului fundamental al creșterii economice fiind determinant pentru armonia dintre interesele prezente și cele de perspectivă. Strategia ritmului înalt al creșterii venitului național pe locitor, ca expresie a dezvoltării economice generale rapide, se impune astfel în mod obiectiv. În fapt, este vorba de un sistem dinamic armonizat de ritmuri variate exprimând strategia efortului de construcție economică, eficiența ei și concretizarea în ridicarea nivelului de trai al membrilor societății. În acest context capătă o deosebită importanță strategia utilizării resurselor finanțiere. Ritmul creșterii este determinat nu numai de mărimea fondurilor de acumulare și amortizare puse în mișcare dar și de repartiția lor pe sfera productivă și neproductivă și pe ramuri ale economiei naționale, de capacitatea de concentrare a efortului în direcțiile principale și capacitatea de antrenare a dezvoltării și de propagare a efectelor utile în sistemul de sfere, ramuri și subramuri ale economiei naționale, în sistemul de zone și subzone, ca și de eficiența economică la nivel de unitate și pe produs.

Programul de dezvoltare economico-socială a țării pe următorii ani prevede infăptuirea unor investiții de aproape 3000 de miliarde lei. Ele vor fi îndreptate, în primul rînd, spre mărirea fondurilor productive. Partea principală va fi consacrată dezvoltării intense a bazei de materii prime, a celei energetice și progresului industrial; o atenție deosebită se va acorda investițiilor pentru dezvoltarea agriculturii, ca și celorlalte sectoare ale vieții economico-sociale; de asemenea, sistematizării teritoriului, a orașelor și satelor, dezvoltării construcției de locuințe.

La factorul intern, care este decisiv în determinarea creșterii, modelul dezvoltării economico-sociale a României adaugă plusul de efect pozitiv pe care-l poate genera valorificarea intelligentă și intensă a cooperării economice internaționale, pe planul producției, al tehnicii și tehnologiei, finanțiar și comercial.

II. Strategia progresului științifico-tehnic

Pornind de la concluzia că știința constituie factorul primordial al progresului în zilele noastre și că societatea socialistă multilateral dezvoltată și comunismul nu pot fi făurite decât pe fundamentul celor mai eficiente cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, P.C.R. intemeiază întregul său program economico-social pe o politică de riguroasă promovare a științei și progresului tehnic. În acest context, a fost elaborată o amplă strategie pe termen lung a cercetării științifice, coordonată cu strategia dezvoltării economico-sociale. Este vorba de o punere sistematică a cercetării fundamentale, de dezvoltare și aplicative în serviciul creșterii economice rapide, de evitare a dispersării forțelor sau de angajare în domenii în care nu avem forțe suficiente, de o concentrare a eforturilor în domeniile în care — considerind problemele pe plan mondial — dispunem sau putem crea condiții corespunzătoare pentru obținerea în cercetare a unor rezultate de vîrf care să fie valorificate prompt de ramurile economice corespunzătoare, încadrind totodată, mai eficace economia națională în diviziunea internațională a muncii.

Cunoașterea progresului științific și tehnic, a perspectivelor pe termen mijlociu și lung apare, astfel, de cea mai mare însemnatate pentru conducerea corectă a economiei la toate nivelurile. A fost firesc deci, ca prima secțiune elaborată pentru viitorul plan cincinal să fie cea a cercetării științifice, numai după aceea trecindu-se la elaborarea celorlalte secții. De asemenea, prin institutele centrale, sunt elaborate prognoze pe termen lung pentru principalele domenii ale științei și tehnicii. La rîndul ei, prognoza tehnologică face legătura între progresul științific și cel tehnic dar, totodată, le și conectează concret la economic și politic.

În condițiile în care introducerea progresului tehnic și științific constituie principala cale de sporire a eficienței muncii sociale, iar criza mondială a combustibilului și a unor materii prime naște numeroase complicații, strategia cercetării științifice și tehnice se cere a fi ancorată cu grija în cerințele eficienței economice. De aceea, se pune accent pe producerea pe cale sintetică a unor materiale necesare economiei, pe descooperirea de noi tehnologii în vederea reducerii substanțiale a consumurilor specifice, creșterii randamentului și simplificării proceselor de producție, crearea unor soiuri de plante și a unor rase de animale cu randament superior etc. Înseși științelor economice, care devin tot mai mult o forță de producție, li se cer să contribuie mai substanțial la imbunătățirea organizării producției și sporirea eficienței, la cunoașterea, înțelegerea și aplicarea corectă a legilor economice la condițiile concrete ale țării noastre.

În contextul general al progresului științific și tehnic contemporan, progresul tehnic trebuie privit ca o funcție de timp iar economia de timp ca substanță a eficienței economice. În această lumină, care corespunde

cerințelor partidului și poporului, nu pot fi considerate atitudini științifice acelea — auzite nu o dată — potrivit cărora tehnica nouă ar duce, inevitabil, la scumpirea produselor. Încă Marx a dat în această problemă un răspuns clar, adresat parcă acelor conducători de unități economice care declară că luptă pentru mărirea productivității muncii și că o sporesc, dar nu pot reduce costul mărfii deoarece a crescut prețul la unele mijloace de producție sau unele tehnologii sănătoase sunt mai costisitoare. „Pentru ca o metodă nouă de producție să se afirme ca o metodă de creștere reală a productivității — scria el —, ea trebuie, ca urmare a uzurii capitalului fix, să transmită fiecărei mărfi o valoare mai mică decât valoarea care se economisește ca urmare a reducerii muncii vii; cu alte cuvinte, această metodă trebuie să reducă valoarea mărfii. Ea firește, trebuie să facă acest lucru chiar dacă, aşa cum se întâmplă în unele cazuri, în formarea valorii intră, în afară de partea adițională provenită din uzura capitalului fix, și o parte adițională de valoare care reprezintă sporirea cantității sau scumpirea materiilor prime și materialelor auxiliare. Toate adaosurile la valoare trebuie să fie mai mult decât compenseate prin scăderea valorii rezultate din reducerea muncii vii”².

Tinind seama de creșterea economică în ritm înalt, de dezvoltarea științei și tehnicii, de accelerarea introducerii cuceririlor revoluției științifico-tehnice în toate domeniile, Programul P.C.R. prevede o accelerare a progresului învățământului și culturii, factorului uman revenindu-i rolul decisiv în procesul de mișcare progresivă conștientă a societății spre comunism. În acest sens, este remarcabilă acțiunea de elaborare a planului de formare a cadrelor, de ridicare a nivelului general al învățământului, de pregătire a forței de muncă, de organizare a ridicării calificării, străduința de a se da membrilor societății și, înainte de toate tineretului, un nivel de cultură și de pregătire profesională care să le permită o rapidă orientare în probleme și o capacitate sporită de a găsi soluții și a acționa corect.

III. Sistemica eficienței economice

Sporirea eficienței cu care sunt utilizate resursele de muncă, materiale și financiare a devenit deja, și va constitui tot mai mult, factorul decisiv al creșterii noastre economice. De aici și accentul excepțional pus de programul dezvoltării noastre economice și sociale în deceniile următoare, pe sporirea puternică a eficienței producției sociale. Perfectionarea mai departe a conducerii și organizării activității economico-sociale în scopul utilizării cât mai eficiente a resurselor umane, materiale, financiare, al eliminării oricărei forme de risipă, al concentrării eforturilor poporului în direcțiile hotărîtoare ale progresului material și spiritual, al unirii și coordonării raționale, cu maximum de randament a forțelor societății reprezentă o preocupare de bază.

În acest context, problema care se pune practic este aceea a înțelegerii *sistemice*, de către toți cei ce muntesc, a categoriei de eficiență

² K. Marx și Fr. Engels, *Opere*, vol. 25, partea I, București, Edit. politică, 1969 p. 263—264.

economică, spre a acționa corect și a preveni contradicțiile cu efecte negative în sistemul eficienței economice. De aceea și pe plan științific, este necesară elaborarea unui sistem complex de indicatori ai eficienței producției sociale a cărui logică internă să fie clarificată tuturor membrilor societății. În acest sistem ar trebui ayute în vedere elemente fundamentale care străbat toate nivelurile existente în economia națională și, odată sistemul înțeles, ar permite conectarea fiecărei acțiuni la întreaga economie spre a putea depista ansamblul eforturilor pretinse economiei naționale de respectiva acțiune, ca și totalul efectelor produse de ea; în fine, sistemul de indicatori trebuie să ușureze înțelegerea subordonărilor și dependențelor obiective care concură la satisfacerea criteriului general absolut al eficienței economiei naționale, acela al ridicării sistematice a nivelului de trai al tuturor membrilor societății (pentru care s-ar putea lua ca indicator fondul de consum pe locitor), criteriu care constituie țelul suprem al politicii economice a P.C.R. Din acest punct de vedere, elementele esențiale care se cer urmărite sint: consumul de fonduri fixe pentru o unitate de producție, productivitatea muncii vii, consumul de obiecte ale muncii pe unitatea de producție la nivel de unitate economică, la nivel de ramură industrială, agricolă etc. și la nivel de ramură a economiei naționale (în industrie, în agricultură, în construcții etc.). La cele trei elemente amintite, pot fi adăugate, pentru o analiză mai detaliată, indicatori care exprimă influența unor factori asupra lor. Așa sunt, de pildă, indicatorii eficienței investițiilor sau cei ai eficienței tehnicii noi, care influențează, la toate nivelurile, pe fiecare din cei trei indicatori amintiți. Evident, abordarea sistemică a eficienței economice presupune și punerea în evidență a faptului că eficiența producției are rolul esențial pentru asigurarea eficienței tuturor sferelor reproducției, dar că soarta eficienței producției depinde în mare măsură de eficiența repartiției, a schimbului și a consumului.

În condițiile în care timpul constituie o măsură imanentă a eficienței muncii sociale iar economia de timp reprezintă substanța eficienței, eficiența unui proces sau altul (reducerea costurilor, ridicarea calității produselor, introducerea progresului tehnic, sporirea productivității muncii etc.) nu mai poate fi considerată doar prin diferența de parametri (mărimea față de cea din stadiul anterior), ci trebuie să includă neapărat și comparații privind *durata de timp în care s-a obținut efectul util respectiv*. Orice subapreciere a factorului timp nu poate, aşadar, decât produce pierderi exponențiale.

În această lumină, politica promovată de către P.C.R. cu privire la ritmul susținut de creștere a productivității muncii sociale, a produsului social, a venitului național și a bunăstării populației apare, odată mai mult, ca profund științifică.

IV. Strategia participării la circuitul economic mondial și noua ordine economică și politică internațională

În activitatea de făurire a economiei societății socialiste multi-lateral dezvoltate, P.C.R. pornește de la faptul că lărgirea schimburilor și cooperării economice cu alte state, participarea la diviziunea interna-

țională a muncii reprezintă o latură inseparabilă a procesului de dezvoltare a fiecărei națiuni. De aceea, modelul dezvoltării economico-sociale a României cuprinde organic ideea amplificării și intensificării relațiilor economice și cooperării în producție, în cercetarea științifică și tehnică etc. cu toate celelalte state și sporirea substanțială a eficienței participării la circuitul economic mondial. În același timp, modelul este construit pe ideea de pace și colaborare rodnică între popoare. Se acordă locul și importanța cuvenită colaborării și cooperării economice cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu țările capitaliste dezvoltate.

Conștient că asigurarea progresului fiecărei țări și a tuturor în ansamblu depinde într-o foarte mare măsură de relațiile internaționale, P.C.R. militează pentru intronarea unei noi ordini economice internaționale ale cărei cerințe de bază, formulate în Program și în Raportul C.C. prezentat de secretarul general al partidului la Congresul al XI-lea, săt capabile să asigure soluționarea corectă a problemelor cu care se confruntă omenirea.

În concepția P.C.R. dezvoltarea contemporană a interdependențelor economice între popoare nu înseamnă și nu poate însemna desființarea independenței naționale; de altfel, prin însăși natura ei, interdependența presupune independentă iar fără independentă nu poate exista interdependență. O nouă ordine economică internațională presupune, de asemenea, dezvoltarea neîngrădită a colaborării și cooperării economice, schimbul liber și echitabil de valori, care să nu ducă sub nici un motiv și sub nici o formă la subordonarea economiei unui stat de către altul, la crearea unor grupări inchise sau la ridicarea de bariere artificiale în calea comerțului și cooperării economice internaționale. În același timp, apare tot mai necesară găsirea unor soluții corespunzătoare pentru lichidarea subdezvoltării în lume. Așa cum arată Programul P.C.R., se impune ca în următorul sfert de veac să se ajungă la lichidarea marilor decalaje dintre nivelurile de dezvoltare economică a țărilor lumii. O condiție esențială a lichidării subdezvoltării este respectarea dreptului tuturor statelor de a fi deplin stăpîne pe bogățiile lor naționale și a le folosi în interesul propriului popor. O deosebită semnificație teoretică și practică are teza potrivit căreia dezvoltarea economică independentă și, cu atât mai mult, făurirea unei noi ordini sociale cer eforturi susținute și concentrate sistematic din partea fiecărui popor. În același timp, în mod obiectiv, apare necesară lărgirea permanentă de către țările în curs de dezvoltare a colaborării cu țările socialiste, cu toate statele fără deosebire de orinduire socială pentru a obține astfel acces la toate cuceririle științei și tehnologiei moderne. Lichidarea subdezvoltării, egalizarea nivelurilor de dezvoltare economică a statelor se impune ca o necesitate fundamentală a progresului umanității, ca un imperativ al colaborării pe baze noi, echitabile între popoarele lumii, al creării condițiilor pentru înlăturarea cauzelor de încordare și animozitate internațională, pentru destindere, securitate și pace. Analiza lucidă a realităților contemporane arată că numai așa vor putea fi depășite și fenomenele de criză din domeniile materiilor prime și energiei. Întrucât în perioada următoare se va accentua interdependența economică dintre state, menținerea unor mari disproporții în nivelul de dezvoltare economică va genera, inevitabil, instabilitate. Or, disproporțiile economice, fenomenele de criză economică

și monetară, indiferent în ce parte a lumii se ivesc, au repere siuni pînă la urmă asupra tuturor țărilor. De aceea, P.C.R. militează pentru înfăptuirea unei noi ordini economice internaționale, bazate pe principii de egalitate și echitate, care să asigure dezvoltarea liberă și armonioasă a tuturor popoarelor, lichidarea împărțirii lumii în țări bogate și țări sărace. Noua ordine economică internațională presupune, în același timp, să se acționeze mai unitar pentru realizarea unui nou sistem monetar care să asigure un raport echitabil între monedele naționale. Un alt deziderat esențial este crearea unor raporturi juste între prețurile materiilor prime și cele ale produselor industriale, pornindu-se de la legități obiective care să permită comensurarea valorii diferitelor produse și înlăturarea politicilor de inechitate.

Consecvent pozițiilor de democratizare a vieții internaționale, modelul de dezvoltare economico-socială a României consideră că problemele legate de instaurarea unei noi ordini economice internaționale se cer rezolvate cu participarea activă a tuturor statelor, într-un spirit de dreptate și echitate, cu respectarea riguroasă a intereselor fiecărui stat, ale fiecărei națiuni.

O nouă ordine economică și politică internațională bazată pe principiile promovate de către Programul P.C.R. va putea constitui un excepțional factor de progres mondial și, prin însuși acest lucru, și pentru poporul nostru.

V. Modelarea schimbărilor sociale și strategia perfecționării relațiilor de producție în procesul învingerii contradicțiilor

Un loc central în strategia P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate îl ocupă modelarea schimbărilor sociale și perfecționarea sistematică a relațiilor de producție.

Modelarea proceselor sociale pornește de la rolul determinant al forțelor de producție în continuă dezvoltare, de la sistemul relațiilor de producție socialiste și structura socială rezultată din procesul de construire a socialismului în țara noastră, de la contradicțiile economice și sociale care trebuie soluționate pentru asigurarea progresului mai departe în vederea făuririi poporului muncitor unitar, caracteristic comunismului. Desfășurată în mod conștient, modelarea structurii sociale a țării are loc sub conducerea nemijlocită și complexă a clasei muncitoare — forța conducătoare a societății, în frunte cu Partidul Comunist Român, care îndeplinește rolul de stat major al națiunii noastre sociale.

P.C.R. pornește de la faptul că „în orînduirea socialistă oamenii nu mai sint obiectul acțiunii oarbe a legităților sociale obiective; ei sint chemați să folosească în mod conștient aceste legități, să acționeze în concordanță cu ele, să le dirijeze în scopul dezvoltării societății omenești, corespunzător concepției noi, materialist-dialectice despre lume și viață”³.

De la început, se impune atenției, în procesul conducerii schimbărilor în structura socială, corelarea dialectică a dinamicii acestor modificări cu

³. Programul Partidului Comunist Român, București, Edit. politică, 1975, p. 107.

dinamica progresului bazei tehnico-materiale și cu cea a progresului economic general.

Înainte de toate, programul ține seama de modificările profunde pe care le produce revoluția științifică și tehnică din zilele noastre în caracterul muncii omenești. Astfel, ca urmare a dezvoltării forțelor de producție și a perfecționării relațiilor de producție, ca urmare a creșterii nivelului de cunoștințe și calificare ale celor ce muncesc, ca urmare a mecanizării complexe, a automatizării și cibernetizării producției, cresc tot mai mult elementele intelectuale ale procesului de muncă și are loc o dispariție treptată a deosebirilor esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală. În același timp, potrivit legii dezvoltării cu caracter industrial a tuturor ramurilor, pe baza mecanizării și chimizării complexe și complete a producției agricole, se intensifică procesul de apropiere și stergere a deosebirilor esențiale dintre munca agricolă și cea industrială, munca agricolă devenind tot mai mult o varietate a celei industriale. Dispariția deosebirilor esențiale în condițiile de muncă și de calificare la sate și orașe antrenează după ea, un proces de apropiere a nivelului de viață al populației sătești de cel al populației citadine, cu alte cuvinte, un proces istoric de dispariție treptată a deosebirilor esențiale dintre sat și oraș. La rîndul ei, reducerea substanțială a ponderii populației ocupate în agricultură, împreună cu politica în domeniul sistematizării teritoriului, a orașelor și satelor, plus crearea a 300—400 de noi centre de tip urban, este menită să accelereze procesul. Vom asista, în consecință, la o omogenizare crescindă a nivelului general de civilizație al poporului, în condițiile în care acest nivel va cunoaște o creștere puternică.

Amplificarea și modernizarea forțelor de producție, ridicarea lor la nivelul acelora al țărilor avansate din punct de vedere economic, modificările puternice în procesul de muncă, urmează să fie stimulate neînterupt printr-o perfecționare continuă a relațiilor de producție în sinul economiei naționale. În această privință, în concordanță cu creșterea caracterului social al producției, va avea loc un proces sistematic de perfecționare a relațiilor de producție și, în general, a relațiilor sociale. Întrucît proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție constituie relația primordială a sistemului nostru, iar pe plan material — sursa propășirii întregului popor, consolidarea și dezvoltarea ei continuă constituie o necesitate logică. În același timp, proprietatea socialistă va cunoaște modificări calitative de o excepțională însemnatate. Este vorba de faptul că, în procesul de făurire a societății sociale multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism, proprietatea socialistă, indiferent de forma ei, se ridică pe trepte noi, care asigură condiții de muncă și de existență superioare și tot mai unitare tuturor oamenilor muncii de la orașe și sate. În primul rînd, odată cu scăderea ponderii populației ocupate în agricultură (mai ales în cea cooperativistă), se va produce o creștere corespunzătoare a populației ocupate în sectorul de stat. În al doilea rînd, aşa cum prevede programul, se va desfășura un proces de intensificare a colaborării și cooperării între proprietatea socialistă de stat și cea cooperativistă, de impletire tot mai strinsă a acestora în cursul operei de construire a societății sociale multilaterale dezvoltate și de înaintare spre comunism.

Schimbările în caracterul muncii, dispariția treptată a deosebirilor esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală, dintre munca agricolă și cea industrială, dintre sat și oraș, împreună cu procesul de colaborare și apropiere a proprietății cooperatiste cu cea de stat vor determina, la rîndul lor, schimbări calitative în sinul fiecărei clase și categorii sociale. Aceste schimbări conduc, în fond, la apropierea treptată dar tot mai accentuată a claselor și categoriilor sociale, adincind coeziunea societății noastre socialiste, unitatea poporului nostru.

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate presupune, în mod firesc, stabilirea celor mai raționale legături între interesele personale și cele colective, între interesele colective și cele generale, între interesul personal și cel general. De aceea, formele concrete de asigurare a unității și comunității dinamice a elementelor sistemului de interesă presupune ca formele concrete de realizare să fie suficient de maleabile și mobile, reflectînd corect transformările din producție și cointeresind producătorii socialisti uniți să acționeze în spiritul eficienței economice și sociale superioare, în condițiile înaintării societății pe drumul omogenizării ei crescînde.

Una din sarcinile de prim ordin ale strategiei economice concretizate în modelul dezvoltării economico-sociale a României constă în preocuparea sistematică pentru a păstra nealterat rolul de principal motor al forțelor de producție pe care îl au relațiile socialiste. Abordînd problemele în mod sistemic, P.C.R. pornește de la faptul că în vastul proces de edificare a noii societăți apar și vor apărea contradicții care trebuie cunoscute temeinic și soluționate sistemic în condiții temporale optime. În acest context, perfecționarea sistematică a relațiilor economice, promovarea noului progresist și lupta contra a tot ce-i perimat și nu mai corespunde actualei etape istorice, în vederea dezvoltării rapide a forțelor de producție și a societății în general, constituie o preocupare fundamentală.

Analiza strategiei economice a P.C.R. arată faptul că, pornind de la legile sociale și gradul crescînd de maturitate a conștiinței membrilor societății noastre, Congresul al XI-lea al partidului pune un accent deosebit pe dezvoltarea unității moral-politice a poporului, ca o forță motrice de cea mai mare însemnatate a societății noastre. Lucerul este pe deplin firesc, dacă se ține seama că între interesele generale și unitatea moral-politică a poporului există o legătură directă și indisolubilă. Soluționarea corectă și la timp a contradicțiilor din sinul societății conduce, la rîndul ei, la întărirea acestei forțe motrice și la intensificarea practică a rolului ei, la susținerea dinamismului societății noastre.

VI. Lărgirea și perfecționarea democratismului socialist în centrul preocupărilor

Este știut că orice muncă nemijlocită socială sau colectivă, infăptuită pe o scară mai mare necesită o dirijare care trebuie să armonizeze activitățile individuale și să realizeze funcțiile generale care rezultă din mișcarea întregului organism productiv. Înfăptuirea cerințelor legilor economice obiective, adică ale sistemului nevoilor de consum, sistemului de interesă economice și sistemului de stimulente materiale și morale

presupune, de aceea, forme și metode adecvate de conducere economică și socială. Privite ca relații economico-sociale obiective generate de totalitatea muncii sociale, formele și metodele de organizare și conducere a economiei socialiste sunt determinate de stadiul dezvoltării forțelor productive (materiale și umane) și de proprietatea socială asupra mijloacelor de producție, de gradul de complexitate a economiei, de concentrarea producției, de condițiile concrete ale desfășurării procesului reproducției, de particularitățile social-economice ale fiecărei țări. Formele și metodele concrete ale conducerii și organizării economiei adoptate de politica economică trebuie să țină seama tocmai de dinamica exigențelor obiective în acest domeniu. În mod firesc, deci, Programul P.C.R. stabilește o strategie adecvată privind conducerea și organizarea științifică a societății, capabilă să asigure dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor de activitate, progresul multilateral, mobilizarea optimă a posibilităților de creație materială și spirituală ale națiunii. El scoate în relief faptul că superioritatea orînduirii socialiste nu se realizează de la sine ci presupune o activitate susținută pentru studierea temeinică a realităților din fiecare etapă în vederea conducerii eficiente a societății în concordanță cu tendințele și cerințele obiective ale dezvoltării sociale.

Pornind de la faptul că membrii societății socialiste sunt proprietari asociați ai mijloacelor de producție, producători și, în același timp, beneficiari ai producției, că, aşa cum au arătat Marx și Engels, societatea socialistă este „o asociație în cadrul căreia dezvoltarea liberă a fiecărui este condiția pentru dezvoltarea liberă a tuturor”⁴, principiile stabilite de Programul partidului pentru conducerea științifică a societății noastre sociale și perfecționarea ei continuă țin seama de caracterul noii orînduirii, de necesitatea asigurării participării la conducerea vieții economico-sociale a tuturor oamenilor muncii, de imperativul dezvoltării și adîneirii democrației sociale, de țelurile fundamentale ale socialismului și comunismului. În acest sens, păstrîndu-se principiul conducerii unitare pe baza planului național unic, se consideră totodată necesară acționarea continuă pentru extinderea autonomiei unităților economico-sociale în toate domeniile de activitate, bineînțeles realizând autonomia și inițiativa de jos în cadrul concepției de conducere unitară a societății noastre. De o deosebită importanță pentru profunzimea democratismului sunt aplicarea principiului muncii și conducerii colective, a celui al consultării largi a colectivelor de muncă din toate domeniile și perfecționarea continuă a cadrului de participare a maselor la elaborarea și adoptarea hotărîrilor, întărirea controlului obștesc al maselor asupra activității aparatului administrativ-gospodăresc, pentru ca personalul din acest sector să nu se rupă de oamenii muncii, să păstreze strînse legături cu aceștia și să servească interesele generale ale celor ce munesc.

O caracteristică esențială a operei de perfecționare a conducerii vieții economice și sociale și a dezvoltării democratismului socialist o constituie eficiența economico-socială în calitate de criteriu necesar al oricărei modificări a formelor de organizare și conducere. La rîndul său, acest criteriu presupune o pregătire profesională, economică, culturală și politică de un nivel tot mai ridicat pentru toți membrii societății pentru

⁴ K. Marx și Fr. Engels, *Opere*, vol. 4, ed. a II-a, București, Edit. politică, p. 488.

ca ei să-și exercite cu maximum de eficacitate rolul ce le revine în viața social-economică. Este vorba, pe de o parte, de necesitatea ca fiecare să acționeze cît mai eficient în producție, în condițiile în care are loc o creștere a rolului creator al omului în procesul economic, iar pe de altă parte, de participarea sa efectivă, responsabilă și cu maximă eficacitate practică la conducerea producției, la rezolvarea diferitelor probleme ale vieții economice și sociale din unitatea în care lucrează, din ramura respectivă sau din ansamblul societății. Problema ridicării nivelului de conștiință socialistă a membrilor societății, sub toate formele acestei conștiințe, capătă astfel o însemnatate excepțională. Programul activității ideologice și muncii de educare politică elaborat de partid este menit să servească rezolvării acestor aspecte ale dezvoltării noastre. Punând în centrul activității ideologico-educative omul cu problemele lui și creîndu-i fiecarui membru al societății posibilitatea de a obține un înalt nivel politic și ideologic, se creează condițiile necesare pentru ca fiecare cetățean să acționeze în mod conștient pentru a contribui la progresul general al societății socialiste și comuniste, în cadrul căreia se vor asigura adevărata libertate și adevăraturul umanism.

Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății sociale multilateral dezvoltate și de înaintare a țării spre comunism adoptat de către Congresul al XI-lea constituie un program de progres conștient, sistematic, realizat științific de întregul nostru popor. El dovedește, odată mai mult creșterea rolului conducător și a răspunderii partidului în noua etapă istorică, însemnatatea excepțională a sa ca stat major al națiunii noastre sociale, care unește poporul, îi dă claritatea perspectivei, stabilește concret căile de urmat și mijloacele cu care trebuie acționat asigurînd eficacitatea optimă a întregului efort de dezvoltare social-economică a țării.